

Mục lục

1	PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN. HỆ PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN	2
1	PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN	2
1.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	2
1.2	BÀI TẬP	4
2	HỆ PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN	9
2.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	9
2.2	BÀI TẬP	10
3	GIẢI BÀI TOÁN BẰNG CÁCH LẬP HỆ PHƯƠNG TRÌNH	15
2	HÀM SỐ $y = ax^2$ ($a \neq 0$) - PHƯƠNG TRÌNH BẬC HAI MỘT ẨN	23
1	HÀM SỐ $Y = AX^2$ ($A \neq 0$)	23
1.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	23
1.2	VÍ DỤ	23
1.3	BÀI TẬP	24
3	PHƯƠNG TRÌNH BẬC HAI MỘT ẨN SỐ	34
3.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	34
3.2	BÀI TẬP	35
4	HỆ THỨC VI-ÉT VÀ ỨNG DỤNG	42
4.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	42
4.2	BÀI TẬP	43
5	PHƯƠNG TRÌNH QUY VỀ PHƯƠNG TRÌNH BẬC HAI	57
5.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	57
5.2	BÀI TẬP	58
6	GIẢI BÀI TOÁN BẰNG CÁCH LẬP PHƯƠNG TRÌNH	73
6.1	VÍ DỤ	73
6.2	BÀI TẬP	73
7	MỘT SỐ BÀI TOÁN THỰC TẾ	76

8	ÔN TẬP HỌC KÌ II	92
3	GÓC VÀ ĐƯỜNG TRÒN	127
1	GÓC Ở TÂM, SỐ ĐO CUNG	127
1.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	127
1.2	BÀI TẬP	129
2	LIÊN HỆ GIỮA CUNG VÀ DÂY	131
2.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	131
2.2	BÀI TẬP	132
3	GÓC NỘI TIẾP	136
3.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	136
3.2	BÀI TẬP	139
4	GÓC TẠO BỞI TIA TIẾP TUYẾN VÀ DÂY CUNG	164
4.1	LÝ THUYẾT	164
4.2	BÀI TẬP	165
5	GÓC CÓ ĐỈNH BÊN TRONG ĐƯỜNG TRÒN, GÓC CÓ ĐỈNH BÊN NGOÀI ĐƯỜNG TRÒN	171
5.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	171
5.2	BÀI TẬP	172
6	CUNG CHỨA GÓC	179
6.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	179
6.2	BÀI TẬP	181
7	TỨ GIÁC NỘI TIẾP	186
7.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	186
7.2	BÀI TẬP	189
8	ĐƯỜNG TRÒN NGOẠI TIẾP. ĐƯỜNG TRÒN NỘI TIẾP	240
8.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	240
8.2	BÀI TẬP	241
9	ĐỘ DÀI ĐƯỜNG TRÒN, CUNG TRÒN	252
10	DIỆN TÍCH HÌNH TRÒN, HÌNH QUẠT TRÒN	252
10.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	252
10.2	BÀI TẬP	253
4	HÌNH TRỤ - HÌNH NÓN - HÌNH CẦU	258
1	HÌNH TRỤ	258
1.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	258
1.2	BÀI TẬP	259

2	HÌNH NÓN - HÌNH NÓN CỤT	261
2.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	261
2.2	BÀI TẬP	262
3	HÌNH CẦU	265
3.1	TÓM TẮT LÝ THUYẾT	265
3.2	BÀI TẬP	266
4	ÔN TẬP CHƯƠNG	267
5	ÔN TẬP HỌC KÌ II	275
5	MỘT SỐ ĐỀ THAM KHẢO	322
1	ĐỀ GIỮA HỌC KÌ 2	322
2	ĐỀ HỌC KÌ 2	353

Chương 1

PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN. HỆ PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN

1 PHƯƠNG TRÌNH BẬC NHẤT HAI ẨN

1.1 TÓM TẮT LÝ THUYẾT

1.1.1 Khái niệm

Phương trình bậc nhất hai ẩn x, y là hệ thức dạng

$$ax + by = c \quad (1)$$

trong đó a, b, c là các số đã biết ($a \neq 0$ hoặc $b \neq 0$).

Ví dụ 1. Các phương trình $2x - y = 1$, $3x + 4y = 0$, $0x + 2y = 4$, $x + 0y = 5$ là những phương trình bậc nhất hai ẩn.

Trong phương trình (1), nếu giá trị của vế trái tại $x = x_0$ và $y = y_0$ bằng vế phải thì cặp số $(x_0; y_0)$ được gọi là **một nghiệm của phương trình (1)**.

Ví dụ 2. $(3; 5)$ là một nghiệm của phương trình $2x - y = 1$ (vì $2 \cdot 3 - 5 = 1$).

Chú ý 1. Trong mặt phẳng tọa độ Oxy , mỗi nghiệm của phương trình (1) được biểu diễn bởi một điểm. Nghiệm $(x_0; y_0)$ được biểu diễn bởi điểm có tọa độ $(x_0; y_0)$.

1.1.2 Tập nghiệm của phương trình bậc nhất hai ẩn

Phương trình bậc nhất hai ẩn

$$ax + by = c \quad (1)$$

luôn có vô số nghiệm.

Tập nghiệm của nó được biểu diễn trên mặt phẳng tọa độ Oxy bởi đường thẳng $ax + by = c$.

Kí hiệu $(d) : ax + by = c$.

- Nếu $a \neq 0$ và $b \neq 0$ thì đường thẳng (d) chính là đồ thị của hàm số bậc nhất $y = -\frac{a}{b}x + \frac{c}{b}$.

Khi đó, $(x; -\frac{a}{b}x + \frac{c}{b})$ với $x \in \mathbb{R}$ hoặc $\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = -\frac{a}{b}x + \frac{c}{b} \end{cases}$ gọi là nghiệm tổng quát của phương trình (1).

- Nếu $a = 0$ và $b \neq 0$ thì phương trình trở thành $by = c$ hoặc $y = \frac{c}{b}$, và đường thẳng (d) song song hoặc trùng với trục hoành.

Khi đó, $(x; \frac{c}{b})$ với $x \in \mathbb{R}$ hoặc $\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = \frac{c}{b} \end{cases}$ gọi là nghiệm tổng quát của phương trình (1).

- Nếu $a \neq 0$ và $b = 0$ thì phương trình trở thành $ax = c$ hoặc $x = \frac{c}{a}$, và đường thẳng (d) song song hoặc trùng với trục tung.

Khi đó, $(\frac{c}{a}; y)$ với $y \in \mathbb{R}$ hoặc $\begin{cases} x = \frac{c}{a} \\ y \in \mathbb{R} \end{cases}$ gọi là nghiệm tổng quát của phương trình (1).

Ví dụ 3. Hãy viết công thức nghiệm tổng quát và biểu diễn tập nghiệm trên mặt phẳng tọa độ Oxy của các phương trình sau

a) $2x - y = 1$

b) $-5x - 0y + 3 = 0$.

Lời giải.

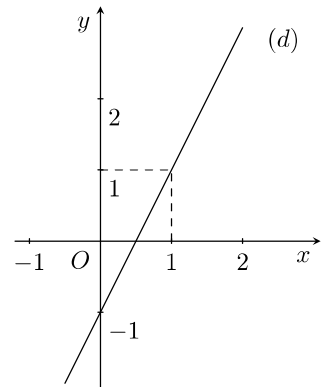
a)

$$2x - y = 1 \Leftrightarrow y = 2x - 1.$$

Phương trình có nghiệm tổng quát là $\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = 2x - 1 \end{cases}$.

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d) : y = 2x - 1$.

Cho $x = 0 \Rightarrow y = -1$; $x = 1 \Rightarrow y = 1$. Đường thẳng $y = 2x - 1$ đi qua hai điểm $(0; -1)$ và $(1; 1)$.

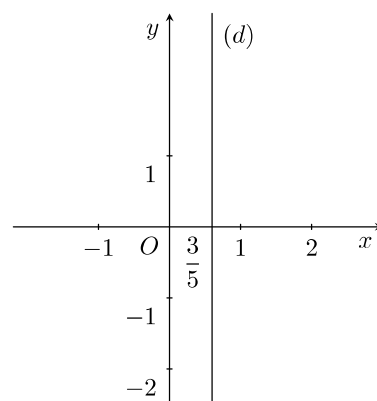
b)

$$-5x - 0y + 3 = 0 \Leftrightarrow x = \frac{3}{5}.$$

Phương trình có nghiệm tổng quát là $\begin{cases} x = \frac{3}{5} \\ y \in \mathbb{R} \end{cases}$.

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d) : x = \frac{3}{5}$.

Đường thẳng $x = \frac{3}{5}$ đi qua điểm $\left(\frac{3}{5}; 0\right)$ và song song với trục tung.

□

1.2 BÀI TẬP

Bài 1. Trong các cặp số $(-2; 1)$, $(0; 2)$, $(-1; 0)$ và $(4; -3)$, cặp số nào là nghiệm của phương trình?

a) $5x + 4y = 8$

b) $3x + 5y = -3$.

Lời giải.

- a)
- Cặp $(-2; 1)$ không là nghiệm của phương trình $5x + 4y = 8$ vì $5 \cdot (-2) + 4 \cdot 1 \neq 8$.
  - Cặp $(0; 2)$ là nghiệm của phương trình $5x + 4y = 8$ vì $5 \cdot 0 + 4 \cdot 2 = 8$.
  - Cặp $(-1; 0)$ không là nghiệm của phương trình $5x + 4y = 8$ vì $5 \cdot (-1) + 4 \cdot 0 \neq 8$.
  - Cặp $(4; -3)$ là nghiệm của phương trình $5x + 4y = 8$ vì $5 \cdot 4 + 4 \cdot (-3) = 8$.
- b)
- Cặp $(-2; 1)$ không là nghiệm của phương trình $3x + 5y = -3$ vì $3 \cdot (-2) + 5 \cdot 1 \neq -3$.
  - Cặp $(0; 2)$ không là nghiệm của phương trình $3x + 5y = -3$ vì $3 \cdot 0 + 5 \cdot 2 \neq -3$.
  - Cặp $(-1; 0)$ là nghiệm của phương trình $3x + 5y = -3$ vì $3 \cdot (-1) + 5 \cdot 0 = -3$.
  - Cặp $(4; -3)$ là nghiệm của phương trình $3x + 5y = -3$ vì $3 \cdot 4 + 5 \cdot (-3) = -3$.

□

Bài 2. Viết công thức nghiệm tổng quát của các phương trình sau và biểu diễn hình học của tập nghiệm đó.

a) $3x - y = \frac{1}{2}$

b) $2y - x = 3$

c) $\sqrt{2}x = -2$

d) $-\frac{3}{4}y = -\frac{3}{2}$.

Lời giải.

a)

$$3x - y = \frac{1}{2} \Leftrightarrow y = 3x - \frac{1}{2}.$$

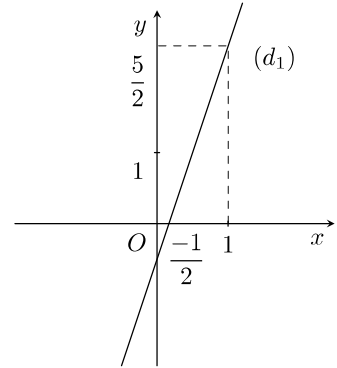
Phương trình có nghiệm tổng quát là
$$\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = 3x - \frac{1}{2} \end{cases}$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng

$$(d_1) : y = 3x - \frac{1}{2}.$$

Cho $x = 0 \Rightarrow y = -\frac{1}{2}$; $x = 1 \Rightarrow y = \frac{5}{2}$.

Đường thẳng $y = 3x - \frac{1}{2}$ đi qua hai điểm $(0; -\frac{1}{2})$ và $(1; \frac{5}{2})$.

b)

$$2y - x = 3 \Leftrightarrow y = \frac{1}{2}x + \frac{3}{2}.$$

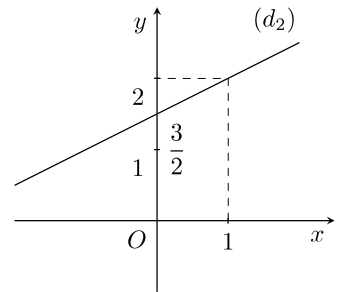
Phương trình có nghiệm tổng quát là
$$\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = \frac{1}{2}x + \frac{3}{2} \end{cases}$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng

$$(d_2) : y = \frac{1}{2}x + \frac{3}{2}.$$

Cho $x = 0 \Rightarrow y = \frac{3}{2}$; $x = 1 \Rightarrow y = 2$.

Đường thẳng $y = 2x - 1$ đi qua hai điểm $(0; \frac{3}{2})$ và $(1; 2)$.

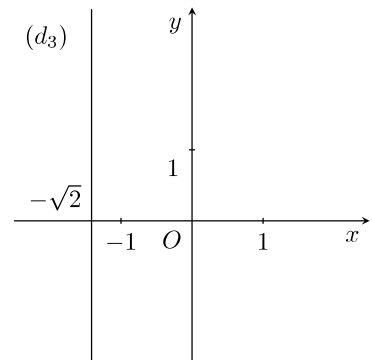
c)

$$\sqrt{2}x = -2 \Leftrightarrow x = -\sqrt{2}.$$

Phương trình có nghiệm tổng quát là
$$\begin{cases} x = -\sqrt{2} \\ y \in \mathbb{R} \end{cases}$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d_3) : x = -\sqrt{2}$.

Đường thẳng $x = -\sqrt{2}$ đi qua điểm $(-\sqrt{2}; 0)$ và song song với trục tung.

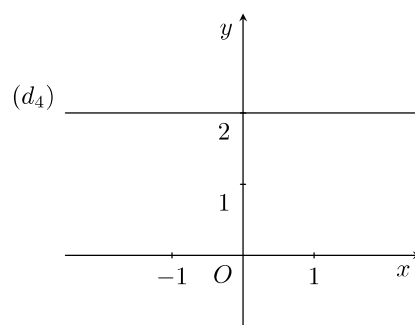
d)

$$-\frac{3}{4}y = -\frac{3}{2} \Leftrightarrow y = 2.$$

Phương trình có nghiệm tổng quát là $\begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ y = 2 \end{cases}$.

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d_4) : y = 2$.

Đường thẳng $y = 2$ đi qua điểm $(0; 2)$ và song song với trục hoành.

□

Bài 3. Xác định hệ số góc và tung độ gốc của đường thẳng biểu diễn tập nghiệm của các phương trình bậc nhất sau

a) $3x + 3y = -6$

b) $\frac{1}{\sqrt{2}}x - \frac{1}{2}y = -2$

c) $\sqrt{3} = 2x - 3y$.

Lời giải.

a)

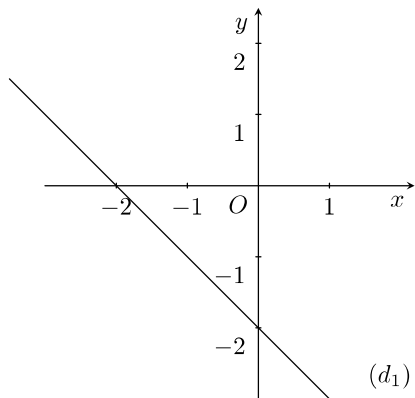
$$3x + 3y = -6 \Leftrightarrow y = -x - 2.$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d_1) : y = -x - 2$.

Đường thẳng $y = -x - 2$ có hệ số góc là -1 , tung độ gốc -2 .

Cho $x = 0 \Rightarrow y = -2$; $y = 0 \Rightarrow x = -2$.

Đường thẳng (d_1) đi qua điểm $(0; -2)$ và $(-2; 0)$.

b)

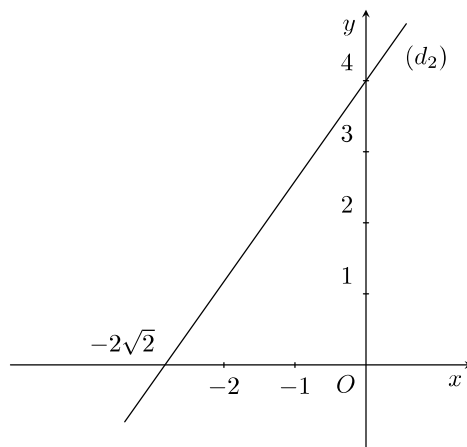
$$\frac{1}{\sqrt{2}}x - \frac{1}{2}y = -2 \Leftrightarrow y = \sqrt{2}x + 4.$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d_2) : y = \sqrt{2}x + 4$.

Đường thẳng $y = \sqrt{2}x + 4$ có hệ số góc là $\sqrt{2}$, tung độ gốc 4 .

Cho $x = 0 \Rightarrow y = 4$; $y = 0 \Rightarrow x = -2\sqrt{2}$.

Đường thẳng (d_2) đi qua điểm $(0; 4)$ và $(-2\sqrt{2}; 0)$.

c)

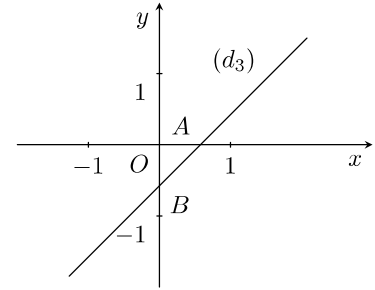
$$\sqrt{3} = 2x - 3y \Leftrightarrow y = \frac{2}{3}x - \frac{1}{\sqrt{3}}.$$

Tập nghiệm của phương trình được biểu diễn bởi đường thẳng $(d_3) : y = \frac{2}{3}x - \frac{1}{\sqrt{3}}.$

Đường thẳng $y = \frac{2}{3}x - \frac{1}{\sqrt{3}}$ có hệ số góc là $\frac{2}{3}$, tung độ góc $-\frac{1}{\sqrt{3}}.$

$$\text{Cho } x = 0 \Rightarrow y = \frac{-\sqrt{3}}{3}; y = 0 \Rightarrow x = \frac{\sqrt{3}}{2}.$$

Đường thẳng (d_3) đi qua điểm $B \left(0; \frac{-\sqrt{3}}{3}\right)$ và $A \left(\frac{\sqrt{3}}{2}; 0\right).$

□

Bài 4. Cho hai phương trình $x + 2y = 4$ và $x - y = 1$. Vẽ hai đường thẳng biểu diễn tập nghiệm của hai phương trình đó trên cùng một mặt phẳng tọa độ. Xác định tọa độ giao điểm của hai đường thẳng đó bằng đồ thị và cho biết nó là nghiệm của phương trình nào?

Lời giải.

- $x + 2y = 4 \Leftrightarrow y = \frac{-1}{2}x + 2.$

Tập nghiệm của phương trình $x + 2y = 4$ là đường thẳng $(m) : y = \frac{-1}{2}x + 2.$

Cho $x = 0 \Rightarrow y = 2; y = 0 \Rightarrow x = 4.$

Đường thẳng (m) đi qua hai điểm $(0; 2)$ và $(4; 0).$

- $x - y = 1 \Leftrightarrow y = x - 1.$

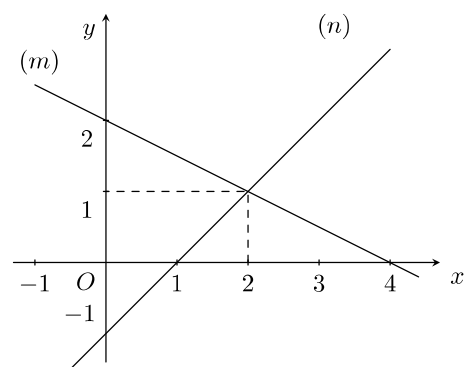
Tập nghiệm của phương trình $x - y = 1$ là đường thẳng $(n) : y = x - 1.$

Cho $x = 0 \Rightarrow y = -1; y = 0 \Rightarrow x = 1.$

Đường thẳng (n) đi qua hai điểm $(0; -1)$ và $(1; 0).$

-

Hai đường thẳng (m) và (n) cắt nhau tại điểm $(2; 1)$. Tọa độ $(2; 1)$ là nghiệm của các phương trình $x + 2y = 4$ và $x - y = 1.$

□

Bài 5. Định a để các cặp số sau là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$

- a) $(a; -2a)$
 b) $\left(-\frac{1}{a}; \frac{1}{a}\right)$
 c) $\left(a\sqrt{2}; \frac{1}{2}\right)$.

Lời giải.

a) Cặp $(a; -2a)$ là nghiệm của phương trình $3x - y = -5 \Rightarrow 3a + 2a = -5 \Rightarrow a = -1$.

Vậy với $a = -1$ thì cặp số trên là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$.

b) Cặp $\left(-\frac{1}{a}; \frac{1}{a}\right)$ là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$

$$\Rightarrow 3 \cdot \left(-\frac{1}{a}\right) - \frac{1}{a} = -5 \Rightarrow \frac{-4}{a} = -5 \Rightarrow a = \frac{5}{4}.$$

Vậy với $a = \frac{5}{4}$ thì cặp số trên là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$.

c) Cặp $\left(a\sqrt{2}; \frac{1}{2}\right)$ là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$

$$\Rightarrow 3 \cdot a\sqrt{2} - \frac{1}{2} = -5 \Rightarrow 3 \cdot a\sqrt{2} = \frac{-9}{2} \Rightarrow a = \frac{-3\sqrt{2}}{4}.$$

Vậy với $a = \frac{-3\sqrt{2}}{4}$ thì cặp số trên là nghiệm của phương trình $3x - y = -5$.

□

Bài 6. Tìm nghiệm nguyên của các phương trình sau

- a) $x + 3y = 2$
 b) $4x - 5y = 24$
 c) $5x + 7y = 9$.

Lời giải.

a) $x + 3y = 2 \Leftrightarrow y = \frac{-x + 2}{3}.$

Để y nguyên thì $-x + 2 : 3 \Rightarrow -x + 2 = 3m$ ($m \in \mathbb{Z}$) hay $x = 2 - 3m$. Khi đó $y = \frac{3m}{3} = m$.

Vậy phương trình có nghiệm nguyên là $\begin{cases} x = 2 - 3m \\ y = m \end{cases}$ với m là số nguyên.

b) $4x - 5y = 24 \Leftrightarrow y = \frac{4x - 24}{5}.$

Để y nguyên thì $4x - 24 : 5 \Rightarrow x - 6 : 5$ (do 4, 5 là các số nguyên tố cùng nhau)

$$\Rightarrow x - 6 = 5k$$
 ($k \in \mathbb{Z}$) hay $x = 5k + 6$. Khi đó $y = \frac{4 \cdot 5k}{5} = 4k$.

Vậy phương trình có nghiệm nguyên là $\begin{cases} x = 5k + 6 \\ y = 4k \end{cases}$ với k là số nguyên.